

ACC. N:R M. 15731: 1-13.

Landskap: Småland Upptecknare: Birgitta Nohtén
Härad: Mo Berättare: Edvin Johansson, Bottnaryd
Socken: Bottnaryd Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1962 Född år 1879 i Bottnaryd

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-13. Lu F 73

Skriv endast på denna sida.

När den nya tiden kom till bygden.

Det var inga särskilda personer, som var föregångsmän, de som införde nyheten var svärhållningsvärdskapet. Här i Bottnarygd hade vi en avläggare till det i Jönköping. De sålde oss vad, som var för gammalt och dåligt och vad man skulle använda istället. På sen var det en kart, som hette Bösjö, som de kallade jordbrukets apostel han var mycket känd här i bygden. Jag var hos honom en gång, han hade föreläsningar 1-2 veckor för ungdomen och när man kom hem, fick man förstå att göra, som han hade lärt en. Vi köpte så småningom bättre redskap, järnplöj i-

stället för snårsketen. En del medskap
importerades från Amerika.

Såvitt det var före min tid, jag
såg det var 1872. De odlade havre
och potatis före, men sedan böjades
de med utöfning i artens jords-
bruk och odlade på samma ställe
hela tiden, i närheten av gården.
Det var mycket bättre än före när
de högg och skogarna och sådde i
skogsstycken, där det växte bra, då
fick man ha åter på så många
ställen. Där var det någ. Småje-
buket var innan min tid.

Det var mest korn och mjölk
man hade, skogen var så dåligt
betad. Djuren gick och betade
i skogen före men vi lärde oss

att det var nyttigare att ge dem
foderrester och låta dem gå på
betesvallar. För dessutom, att man
självade på att ha mycket djur,
man fick mycket mjölk, tyckte
man, men huring och skiftet tän-
de de sig att det var bättre med
färre djur. Ungdjuren till man för-
kättat skuld, de hade bättre kött

Det var de stora rika gårdar-
na, som först begynnade mycket, de
de hade mera fjell och så. Gårdar,
som Gmilla berg, Svansö och Talla
kunde ha 10 stycken och 3-4 dräng-
ar. De stack av tyngarna fick slita
med sina dagverken och hann inte
med sitt eget jordbruk, men ibland
fick de hjälpa från den stora går-

den, när de hade skaffat maskinen.
Deras lilla plätt gick det frut att kö-
na över. Trupanna var förtvånade
att ha uträskt, de diskade stann-
maskinen här och där och arbetade
i skogen med att lugna timmer.
De, som var händiga, gjorde stann-
skit till stöddarbete, men det var
inte så mycket till att sälja. Jag
vet inte, att det har varit något
uträskt, som kan varit speci-
ellt för utnyttjande, utom skogsbruk
för sig. En del trupans hustrur,
som var flitiga sågde till huske-
t och ibland kunde kanske nå-
got bli över till att sälja. I så
fall var det matter, vadmal till
handkerktyger och betänningstygger.

Sedan, när kyrkan hade köpt
 sina egna gårdar gick de runda in
 för junderkast eller om de var
 lagda åt det hållet slog de sig
 på hantverkarnas och hade av
 skötsen på gårdar. Det berodde
 på att man inte kunde
 kyrkan få ha sitt kyrka utan
 kunde så att de fick betala
 på småningom, eller om de var
 bemynda att betala kontant.

Det fanns inget utgång
 mellan stads- och landsbesättning.
 Så småningom blev det kanske
 kontant genom gifternas mål eller
 så.

Vi åkte in till kyrkan
 med ved, som vi sålde. Tänd-

sticlensgrubben köpte upp stockar
 av fina trääd. och sällna skoz
 sålde vi som vad på berg. Det
 betröde ju skadsbegyllningen lika
 väl, som vi. När vi som himni-
 kvin fick vi en not med där
 det stod vad vi skulle köpa
 med hem: kaffe, socker, kungsdin
 och en del annat. Det skulle
 bäckas så länge, som möjligt.
 Jag vet inte när den första samt-
 handelsen kom, men det var ganska
 sent. Jag tror att den äldste
 lag i Kerebo det är den, som
 är vid stiben i Bollnäs
 m.

Det var nog någon gång på
 1890 talet, som all ömning in na-

Ena lott upplörda. Det måste
au pengarna man fick, gick nog
till sprit, man drack ju så mycket
på den tiden, men en del spara-
de, så att de kunde sätta in lite
på banken. Qväningar och pigor
fick fruktbarade en del plagg
till julen och mat och tobak
hade de på 1890-talet. Här i Felt-
nangd var man inte så mycket
för ny modigtet, som i andra
socknar.

Jag tror det var 1906 som vi
hade en väckelse här. Det var
missionsförenandet. De hade gett
inflytande på en del människor
här i socknen så att de blev
nyktrare.

Något byalag har inte funnits mit-
tunder min tid och jag vet inte
var handlingarna har lagit vägen.
Jag har hört berättas att byalaget
ikänd gav sig ut med vargjint
och varggann för att fånga bestar-
na, som skulle smöring. Det var
visst någon gång på 1840-talet.

1927 kom järnvägen hit. Bot-
narjaktarna fick sktionen hit, för
att de sålde 125.000 lumen. Det
var mycket pengar, när man skulle
stjunta till dessa pengar, men det
fick man se sedan att man
kann på. Järnvägen har haft stor
betydelse för Botnarjd, ty utan
den hade det inte blivit upp-
stå några fabriker. De drog till sig

galle, som skulle arbeta där och
 på så vis flyttade det mer galle
 hit och det tjänade som exempel på
 I Hedsboström var det en gäst-
 givaregård med sljnt håll, men
 jag vet inte när det till nyp. Det
 var tändarna på de medeltida
 gårdarna, som fick hålla hästar
 där fick vara med och hålla
 hästen i närheten om bud
 skulle komma. Smålands lusa-
 ren skulle ha sin egen beving på
 de gårdar, där hästar fanns.
 En speciell ras skulle vara i
 användning för befälets hästar, som
 det var mera rova med. Vi
 hade en ragnad för det ända-
 målet med plats för 10-15 häs-

har. Jag vet inte så många när det
mycket trödde.

Så länge jag minns har vi haft
fjärteringstid och en kvardags
tidning som hetta Sveriges tid-
ning. Vi var 4-5 om en tidning
och när vårt lag hade läst den
skickades den till nästa lag. Gån-
gen därpå fick andre man läsa
fjort. Den, som fick den sist,
kunde inte läsa mycket, för det
var inte mycket av tidningen
 kvar. Den kom en gång i
veckan med posten. När vi
fick posten i Söjan på 1900-tal-
let kom den var dag.

Om hållningsställen och
andra byar inspirerade till my-

kyrkan och smärningarna. Drängarna
påkallade bra vädbrudigt man de,
som var fruktbar samma kyrkjöde
mytt. Det breddde och på en de
kan många eller gamla och ansåg att
det inte tövade sig.

Om han hade varit för länge
sedan hos många, men man öv-
gick ganska tidigt till laget. Te-
gel gick man från Håbo eller Åka-
me seg utom. Han hade sitt att
saken på bruchter som, som ju lens-
man stötte och höll på, hade
hållit bra och seg så efter dem.

Om jag kan mig hade vi papper
kapitel med hosen och gar dörren
hade vi med. De som var mycket
fattiga hade mycket och spända

de rågar. Jag vet inte av, att vi
hade några lemmen i rummet utan
det var en öppen spis, som man
värmde sig vid. Där satt man och
arbetade. I köket hade vi öppen
spis och innanför den skuggen.
Vi åt vid ett lågt runt bord i
köket. Det var så lågt, att man
fick böja sig ner när man
skulle äta gäst och annat. I
köket på 20-talet köpte vi
en huskvarnspis.

Tän på vi mest sill och po-
stais och hällskallon. Vi hade
och ^{ett slag} "lumbrod", men det var så
hårt att man måste dryga det
i mjölk eller vatten. Kallorna
hängde i köket. Senare blev det

alt mer vanligt med tätt och
fler gränslar, men det som så
smärning om.

Man. Berättelsen har varit
upp för sin faderliga, som
gått i en av flera generationer